

D'ací, per via popular, el terme del joc de cartes *envidar* [1423, *Decameron*;² *DTO*. 1640 «facere sponsonem», s. v. *joch* i «itero, duplico», s. v.; però també ja c. 1390, *Torcimany*, § 755.19, 998.2, 78.9 i c. 1500, *Viudes e donzelles i Somni de J. Joan*]; *envit* (c. 1300, *Consolat*, *Torcimany*, § 1371.7; no *DTO*., *Lacav.*; 1803, *Belv.*; però ja 1460, *JRoig*): «en casa mia / --- moltes enteses / --- s'hi ajustaven / --- contenen prou broma, / tot de mal dien, / e hi afegien, / ab molts *envits*, / de llurs marits, / e se burlaven», on deu tenir el sentit de 'frase provocativa, hostil' (no «conato, esfuerzo», com defineix el *DBal.*, sense documentar-ho); usat molt sovint per Coromines, en frases com «lí vingué un *envit* irresistible de ---»; «mentre em disposava a emprendre la continuació d'altres tasques literàries que --- no tenien espera, em sobtà l'imperiós *envit* de rependre voluptuosament els *Jardins de Sant Pol*; de la primera pitrada va eixir ---» [1927, *O. C.*, 796b30]; terme de joc, c. 1500 [*Somni de J. Joan*, 270].³ *Envides* f. pl., també en *JRoig*,²⁰ v. 653, aquest netament amb el valor de terme de joc.⁴ Del cat. *envit* és manlleu el cast. *envite* [1570, *DCEC*].

CPT.: *Envidaquivol*.

¹ Sufix paral·lel al de *casori*, *rebombori*, *bodori*, *at-zigori* (de *etzibar*), *robotori*, etc. Hi degueren col·laborar la dissimilació de les *ii*, i la tendència rosellonesa a reduir *ui* a *u*: *cur*, *frut*, *fut*, *adut* (*VidesR* vol. 1, 66-67). — ² Per a 'provocar en forma incitant': «la qual, après l'ach començat --- per algunes voltes aquell començà a '*nvidar*, e posat que de llengua no-u sabés dir, per semblança ho mostrava» (ed. 1910, p. 111). — ³ En el *Consolat* és 'esforc, intent que un fa amb totes les seves forces': «nau --- qui — farà damnatge a aquell leny --- si a la nau que primer serà ormejada falrà sa exàrcia, o no n'haja més que no-n puga donar --- e que haja fet tots sos *envits*, o que sia en loch que no-n puga trobar de exàrcia a prestar ne a logar --- si --- li farà aquell dan, no li és tengut de esmena a fer», capítol 156 (*Pard.*, p. 175); i de nou més avall, i encara en el cap. 158: «perçò car ell haurà fet tots sos *envits* e tot son poder de ormejar-se», p. 178). En Coromines és un mot freqüentíssim en tota la seva obra, sempre emfàtic i generalment amb el matís de 'fort impuls intern que un sent de fer o que es faci una cosa': «ja devies veure per la meua carta que tots dos vam tenir un mateix *envit*» (d'anar a viure a Barcelona), carta de 1901; «se vaten remenar somogudes per un mateix *envit* de generosa commiseració --- 'Apaga!'! Mira que es crema, pobra bèstia!»), *Presons Im.*, p. 93; «que en el cor de cada un de vosaltres hi neixi un *envit* de noble emulació» (editorial d'«El Poble Català», 24-vi-1910), «de sobte sentiren l'*envit* de fugir, i ell se la va endur ---», *Prometeu*, cap. 11, § 2, p. 189; i acaba per ser 'embranzida irresistible', i no sempre sense virulència o matís pejoratiu, com en uns versos juvenils de 1888: «--- la tempesta esgarrifosa, / ja l'*envit* de l'huracà / lo trist navili destrossa», «la

mort del cigne --- un braç es lleva i cau, atravesat en creu, per un darrer *envit* d'harmonia» (fragment de novel·la començada, *La Mort del Cigne*, c. 1930); ço que ens acostia ja a l'evolució francament pejorativa a què ha arribat a Osona «xasco, carada, regany» (on es fa sentir la idea d'arrogància d'on parteix també *JRoig*): «no ha tingut pas pèls a la llengua, no! Passava el majordom, els ha arreplegat en rodona fent-la petar, i me'ls ha clavat un *envit* que ja, ja ---» (*Barnils*, *BDC* III, 33). A Eivissa diuen *envet* per 'accés d'irritació': «he tingut un *envet* de ràbia», *AlcM*, on hi ha una alteració de *-it* en *-et* que és més probable que vingui d'influència d'un quasi-sinònim que no de la pronúncia aràbiga (*-it* = *-et*) — car no crec que es pugui tenir per tan antic —: potser per acció d'*esplet* 'abundància, excés' (*AlcM*, § 3). — ⁴ «Fallen vocables / e diccions, / relacions, / per fer *envides* / de ses fallides --- / no hi ha prou mots / qui a dir basten / --- / tants mals com usen», que comenta Chabàs: «tomado del juego de naipes, cuando el que está en turno provoca e invita al juego, es decir declara poder entrar a jugar, y si los compañeros no le siguen, se queda con el fondo; el contrario, al decir que entra, hace lo que llaman *parar les fallides*, suponiendo que tiene mejores cartas».

Convincent, V. *vèncer* *Convit*, V. *convidar* *Convitori*, V. *viure* i *convidar* *Convivre*, *convivència*, V. *viure* *Convocació*, *convocar*, *convocatòria*, V. *veu* *Convolar*, V. *volar* *Convulsió*, V. *voltar* (*VOL-DRE*)

CONVULSIÓ, pres del ll. tardà *convulsio*, *-ōnis*, 'rampa, espasme', 'convulsió', deriv. de *convulsus* 'que pateix de convulsions', part. passiu de *convellere* 'arrencar d'arrel', 'trontollar, contundir', i aquest de *vellere* 'arrencar'. □ 1.ª doc.: 1803, *Belv.*

DERIV.: *Convuls* [Lab. 1839], del dit *convulsus*. *Convulsiu* [Lab. 1839]. *Convulsionar*. *Convulsionari*. *Avulsió*, de *avulsio*, *-onis* 'acció d'arrencar', de *avellere* 'arrencar d'un lloc'. *Divulsió*. *Revulsiu* i *revulsió* [tots dos Lab. 1839, no *Belv.*], del ll. *revulsio*, *-onis*, derivat de *revellere* 'separar per força'.

Conxa, V. *acotxar* (*COLGAR*) i *conca* *Conxar*, variant italianitzada de *ACUNÇAR*

CONXAVAR o CONXIVAR, termes vulgars valencians i barcelonins, manllevats del cast. *conchabar* o *conchabarse*, per al qual veg. *DCEC* I, 877-8, i especialment nota 5, 877a25. Ultra els exs. barcelonins que ja cito allí: «per a saber què feien havíem provat de *conxivar* el sentinella, un artiller cepat, que, en comptes de respondre, ens va tancar la portella amb una revolada», P. Coromines (*Presons Imag.*, 172): fa l'efecte d'un terme après dels presos de Montjuïc, que en el S. xx, ha anat de baixa en l'ús popular; «pel trauc de la porta, féu senyal al sentinella i el va *conxivar* --- no s'havia vist mai un bitllet de Banc; i n'hi